

”ויטהו יואב אל תוך השער לדבר אתו בשלי”

ולא זו בלבד. נניח שהייתי שר צבא גדול בתורה, והייתי נתון בעיצומה של מערכה. ולפתע בא שר צבא אחר, אויב מתמול שלשום, שאני הרגתי את אחיו, והוא גואל דמו. הוא היה בא, ומתחיל לשאול שאלה מוזרה. שאלה, שכדי להמחיש את תשובתי אני חייב להתכופף – והוא חגור בחרב. האם לא אחשוד במאומה? והרי הכלל הראשון החייב להנחות מצביא הוא החשדנות, בחינת כל האפשרויות –

אך לא. הכלל הראשון שמנחה מצביא בצבא שאול ודוד הוא העיון בדברי תורה, וכשהוא שמע שאלה הלכתית שכח את הכל... אם זהו רק דרוש, הרי זה דרוש תמוה. ובכלל, תפקידו של דורש הוא לענות על שאלות, ולא ליצור אותן. ליישב קשיים, ולא להערים אותם.

ועל כרחנו, שאין זה דרוש. זו היתה המציאות. כך נראה המצביא, כך נראה המלך, וכך נראה העם.

כשאבישי, אחד הגבורים אשר לדוד, מת – פסק הנגף בעם. משום שהיה שקול כרובה של סנהדרין. יואב, ראש הגבורים – היה כאחד מגדולי הדור כמבואר בחז”ל על הפסוק ”מה לי ולכם בני צרויה”. בניהו בן יהוידע, אשר ”מן השלשים נכבד ואל השלשה לא בא”, אליו אמרו חז”ל שבשני המקדשים לא נמצא כמותו, שריבה וקיבץ פעלים לתורה. ואדם כזה היה רק הרביעי בפמלייתו של דוד, מבלי לדבר על דוד המלך משיח ה’ עצמו.

אולי הדבר ימחיש לנו במעט את פירושו של ”ראשונים כמלאכים”. אם רבינו הקדוש אמר על רבי יוסי – שהיה דור אחד לפניו – שבינו לרבי יוסי כשם שיש בין קדשי קדשים לחולי חולין, אם רבי אליעזר הגדול התבטא ואמר על פער של שלשה דורות: הרבה תורה למדתי מרבתי, ולא חסרתים אלא ככלב המלקק מן הים. הרבה תורה לימדתי ולא חיסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת –

מה נאמר לנו על פער של עשרה דורות? נלמד באימה וביראה ברתת ובזיע!

לאחר שהסברנו מהם הנביאים והכתובים, נייחד דברינו לקושי שבלימודם. בלמדנו את הנביאים, וביחוד את הראשונים שבהם, אנו עוברים לעולם שלפני שלשת אלפים שנה. עולם שרכבו בו על אתונות ונלחמו בחרב ובחץ. אנו מביטים עליו מלמעלה. אנו, דור הסילון ופצצות האטום, כמדומים אנו, שאנו מתקדמים. הם שוכני יערות ואנו בני תרבות – מבלי להדרש לכך שאומה תרבותית בזמננו הקימה מחנות ריכוז למליונים והפיקה סבון משומן אדם. בכל זאת, קשה לנו לעכל, לקבל ולהבין את המימרה ש”אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים”. קשה לנו להודות בכך שהם, שרכבו על חמורים, הם המלאכים. ואנו שמשגרים חלליות, אנו החמורים. אי לכך, מתעוות כל המבט, כל הלימוד נמצא בניגוד ובהתנגשות בין ההנחות והמקובלות לבין המסרים המועברים. מועברים, וממאנים להקלט.

ישנן שתי דרכים לגבור על הקושי. אפשר לבחור בדרך הקלה, ללמוד דברים כפשוטם. עלינו לדעת שבדרך זו אנו הולכים כנגד דעת חז”ל – וכנגד האמת! דברי חז”ל אינם דרוש ופרפרת. הם ממחישים ומספרים דברים כהוייתם. ניקח פרשה לדוגמה: אבנר, שר צבא שאול בא לכרות ברית עם דוד. יואב, שר צבא דוד מתנגד למעשה וחושד באבנר שבא לרגל ולעמוד על הלכי הרוח במחנה דוד. הוא פוגש באבנר ומטהו אל תוך השער לדבר אתו בשלי – בערמה – ויכהו שם החומש וימות. היתה זו נקמתו של יואב על דם עשהאל אחיו שנהרג בידי אבנר.

על מה דברו שני שרי הצבא שם, בשער? ”אמר לו (יואב לאבנר) יבמה גידמת היאך היא חולצת? אמר לו, כלום כתוב וחלצה נעלו בידיה, וחלצה נעלו כתיב – אף בשיניה”. והוא התכופף כדי להראות כיצד אפשר להתיר שרוכי נעל בשיניים, ויואב מיהר והכהו אל החומש.

שוו בנפשכם, שני מצביאים נפגשים... ומשוחחים בדברי תורה. כאילו אין דבר טבעי מזה. באופן חליצתה של יבמה גידמת! אבל חז”ל הבינו, שאם ממנים שר צבא על עם ישראל, אם מוסרים בידיו את חייהם ומותם של רבבות, הוא צריך להיות אדם מורם מעם, על אחריות, ופירוש של דבר – גדול בתורה.